

บทที่ 1

บทนำ

ความ เป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การติดต่อสื่อสารในสังคมมนุษย์นั้นย่อมจะต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสาร และในหมู่คนไทยด้วยกันไม่มีภาษาใดที่ใช้สื่อสารกันได้เข้าใจเท่าภาษาไทย ซึ่งภาษาไทยนอกจากจะเป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นชาติ เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม และมีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติแล้ว ความสำคัญของภาษาไทยอีกประการหนึ่งคือ เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ในวิชาการแขนงต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2538: 3-4) ที่ว่า

ภาษาไทยมีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนทั้งชาติ ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ภาษาไทยเป็นเครื่องหมายแสดงเอกลักษณ์ประจำชาติ และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือในการศึกษา เพื่อแสวงหาความรู้ในสรรพวิทยาการในสาขาต่าง ๆ และใช้ในการประกอบอาชีพทุกสาขา

ด้วยเหตุที่ภาษาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งดังกล่าวนี้นี้มาข้างต้นแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นรายวิชาบังคับทั้งในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และมีธยมศึกษาตอนปลาย ในปัจจุบันถ้าผู้เรียนไม่ผ่านในรายวิชาภาษาไทย ถือว่าไม่จบหลักสูตร

ในการเรียนการสอนภาษาไทยให้ได้ประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น จะต้องครอบคลุมทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่มีความสำคัญยิ่งในชีวิตประจำวันสำหรับผู้ที่ไปศึกษาหาความรู้ อยู่เสมอ และผู้ที่ดำเนินชีวิตในสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะวิทยาการสาขาต่าง ๆ มักเผยแพร่ออกมาในรูปของสิ่งพิมพ์เป็นส่วนมาก ดังที่ จินตนา

โอบากุชิ (2533: 48) ได้กล่าวว่า "การอ่านเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตประจำวัน เริ่มตั้งแต่อ่านหนังสือพิมพ์ อ่านชื่อถนน ป้ายจราจร ป้ายโฆษณา แบบฟอร์มราชการ สลากยา คำสั่ง ประกาศ นวนิยาย การ์ตูน ถ้าคนใดอ่านไม่ออก ชีวิตจะโศคร้ายเหมือนคนตาบอด ไม่รับรู้ข่าวสาร ความเป็นไปของโลก" นอกจากนี้ เรณู ผลสวัสดิ์ (2529: 6) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการอ่านไว้ว่า "การอ่านสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลให้ดีขึ้น เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน นับตั้งแต่ความรู้ การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตประจำวัน สุขภาพทั้งกายและใจ ซึ่งจะส่งผลไปถึงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศชาติโดยรวม" ซึ่งสอดคล้องกับ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2538: 136) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและใช้มากในชีวิตประจำวัน เพราะ เป็นทักษะที่นักเรียน ใช้แสวงหาสรรพวิทยาการต่าง ๆ เพื่อความบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านและมีทักษะในการอ่านมีอัตราเร็วในการอ่านสูง ย่อมแสวงหาความรู้และศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การอ่านจึงมีความสำคัญในชีวิตประจำวันสำหรับผู้ที่ไม่ศึกษาหาความรู้ หาความบันเทิง ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตประจำวัน

ส่วนการเขียนนั้น กุหลาบ มัลลิกะมาส และ วิพุธ โสภวงศ์ (ม.ป.ป.: 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ว่า "ในปัจจุบันนี้ เรามีความจำเป็นที่จะต้องใช้การเขียนมากขึ้น ในการศึกษา การทำงานอาชีพ และการติดต่อสื่อสารทั่วไป ถ้าผู้เขียนเขียนไม่ดี ผู้อ่านอาจเข้าใจผิด การเขียนจึงมีความสำคัญเป็นอันมากสำหรับชีวิตทุกวันนี้" และ กุสุมา รักษมณี และคณะ (ม.ป.ป.: 177) กล่าวว่า "การเขียนมีความสำคัญในชีวิตประจำวัน ซึ่งนักเรียนทุกคนจะต้องมีโอกาสใช้ ทั้งในขณะที่ศึกษาอยู่และประกอบอาชีพการงานในภายภาคหน้า"

นอกจากนี้ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2538: 172) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่า "ในชีวิตประจำวันนักเรียนมีโอกาสที่จะต้องเขียน บางครั้งเป็นการเขียนในชั้นเรียน ซึ่งได้แก่ เรียงความ บันทึกประจำวัน บันทึกเหตุการณ์ การเขียนรายงาน การเขียนบทความ และเขียนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เป็นต้น"

สรุปได้ว่าการเขียนมีความสำคัญในชีวิตประจำวัน ซึ่งคนเราจะต้องนำการเขียนมาใช้ในการศึกษา การประกอบอาชีพ และการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน

การอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่ผู้เรียนต้องหมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านและการเขียนเป็นอย่างดีนั้น จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำสำนวน ไวยากรณ์ และโวหาร สำหรับการเขียนนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการใช้โวหารประเภทต่าง ๆ ด้วย ฉะนั้นผู้เขียนจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับการใช้โวหารให้ถูกต้อง ซึ่งบางโอกาสอาจต้องใช้โวหารหลายชนิดในงานเขียนขึ้นเดียวกันก็ได้ แต่ต้องสามารถเลือกใช้ให้เหมาะกับโอกาส จุดมุ่งหมาย และเขียนอย่างถูกต้องตามลักษณะโวหารนั้น ๆ ดังที่ ปรีชา ช่างขวัญยืน (2525: 6) กล่าวว่า "ในการเขียนนั้นอาจใช้โวหารชนิดหนึ่งเป็นหลัก และใช้โวหารชนิดอื่นประกอบ โวหารบางชนิดอาจไม่ใช่เลยก็ได้ การจะใช้หรือไม่ใช้โวหารชนิดใด ต้องคำนึงว่าผู้อ่านรู้หรือเห็นอะไร จึงเห็นว่าจะใช้โวหารชนิดใดจะบรรลุจุดประสงค์นั้น" และ ประทีป วาทิกทินกร (2518: 75) ได้กล่าวว่า "การใช้โวหารต่าง ๆ ในการเขียนมิได้จำกัดว่า เรื่องนั้นจะต้องใช้โวหารแบบนั้น บางครั้งก็อาจใช้โวหารหลาย ๆ แบบในเรื่องเดียวกันได้ ข้อสำคัญผู้เขียนจะต้องรู้ว่า เมื่อใดใช้โวหารชนิดใด จึงจะทำให้ข้อเขียนของเรามีค่าและน่าอ่านที่สุด"

ดังนั้นการใช้โวหารในการเขียน สามารถใช้โวหารได้ทุกประเภท ให้เหมาะกับจุดประสงค์ของผู้เขียน และเนื้อหาที่จะเขียนในงานเขียนนั้น ๆ

คำว่า "โวหาร" นั้นมีผู้ให้นิยามไว้ต่าง ๆ กัน ดังเช่น วิเชียร เกษประทุม และคณะ (ม.ป.ป.: 221) ได้กล่าวว่า "โวหาร ได้แก่ การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง เป็นการแสดงข้อความออกมาในทำนองต่าง ๆ เพื่อให้ข้อความได้อรรถาธิบายมีความหมายแจ่มแจ้ง เหมาะสม น่าฟัง" ซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรภา บุนนาค และคณะ (2529: 69) ที่ได้กล่าวไว้ว่า "โวหาร ได้แก่ การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง การใช้ถ้อยคำดังกล่าวนี้รวมความถึงการแต่งหนังสือ และการพูดด้วยข้อความต่าง ๆ ที่เขียนหรือพูดได้อรรถาธิบายดี มีความแจ่มแจ้ง" และ สนิท ตั้งทวี (2529: 139) ได้อธิบายความหมายของโวหารไว้ว่า "โวหาร คือ ท่วงทำนองในการเขียน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ หรือเกิดความรู้สึกตรงตามความต้องการของผู้เขียน" นอกจากนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2534: 154) ได้ให้ความหมายของโวหารว่า "โวหาร คือ การใช้ถ้อยคำและประโยคเพื่อกล่าวความให้เป็นเรื่องราว"

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า โวหาร หมายถึง การใช้ถ้อยคำในการเขียนอย่างมีชั้นเชิงได้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระ

โวหารที่ใช้ในการเขียนมีหลายลักษณะ ซึ่งแล้วแต่ข้อความและเนื้อหาสาระ ลักษณะโวหารแต่ละประเภทมีลักษณะการใช้และมีหลักในการเขียนต่างกัน ผู้เขียนต้องเลือกใช้ลักษณะโวหารให้เหมาะสมกับเนื้อหาหรือเรื่องราวที่เขียน ผู้เขียนจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหาร ดังนั้นความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารมีความสำคัญต่อการเขียนภาษาไทยมาก

การเขียนเป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งในการใช้ภาษา และมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของเรา การสื่อสารที่มีความชัดเจนและเป็นหลักฐาน โดยเฉพาะการถ่ายทอดวิทยการต่าง ๆ ดัง สนิท ตั้งทวี (2528: 152) กล่าวว่า "ผู้เขียนจะต้องแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ โดยการใช้อยู่ลักษณะที่เป็นตัวหนังสือหรือตัวอักษร เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจต่อกันในเจตนาของผู้เขียน" และ วลัยรัตน์ อติแพทย์ (2532: 1) กล่าวว่า "ในการเขียนผู้เขียนจะต้องสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจในเรื่องที่ตนเขียน ซึ่งผู้เขียนจะสามารถเขียนได้อย่างมีศิลปะ ชัดเจน และแจ่มแจ้ง สามารถชักจูงและโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านให้คล้อยตามผู้เขียนได้ ก็ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในเรื่องที่เขียน" นอกจากนี้ในการเขียนผู้เขียนจะต้องอ่านมาก ฟังมาก และฝึกฝนการเขียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความชำนาญในการเขียน ดังที่ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2531: 2) ได้กล่าวว่า "การอ่านมาก ฟังมาก อ่านและฟังอย่างใช้ความสังเกต จะช่วยสร้างความรอบรู้และความคิด ซึ่งเปรียบเสมือนทุนที่จะใช้เขียนได้อย่างสะดวก" และ ทศนีย์ ศุภเมธี (2535: 110) กล่าวว่า "ผู้ที่สามารถใช้ทักษะการเขียนได้ดีนั้น จะต้องเป็นผู้ที่ฟังมาก อ่านมาก มีความรู้ และมีประสบการณ์กว้างขวาง" ซึ่งผู้เขียนจะมีหลักเกณฑ์ มีจุดมุ่งหมายในการเขียน และเขียนได้ถูกต้อง ทำให้เกิดความสามารถในการเขียน

สรุปได้ว่า การเขียนจึงเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ออกมาเป็นตัวหนังสือ ซึ่งผู้ที่มีความสามารถในการเขียนจะต้องอ่านมาก ฟังมาก และฝึกฝนการเขียนอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้เกิดความสามารถในการเขียน

ความสามารถในการเขียนมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้ เจ บี ฮีตัน (J.B.Heaton, 1979: 53-54) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเขียนว่า "เป็นความสามารถเลือกใช้ประโยคและสำนวนภาษา เครื่องหมายวรรคตอน มีตัวเชื่อมได้ถูกต้องเหมาะสม และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตน ออกมาเป็นภาษาเขียนได้อย่างถูกต้องและ

สมเหตุสมผล" ซึ่งสอดคล้องกับ โรนัลด์ วี ไวท์ (Ronald V. White, 1980: 6) ที่กล่าวถึงความหมายของความสามารถในการเขียนว่า "คือ ความสามารถในการสร้างและเรียงลำดับประโยคให้เชื่อมโยงกันอย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และสมเหตุสมผล เขียนได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของผู้เขียน สื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ สื่อสารในสิ่งที่ต้องการได้ การเขียนต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ" นอกจากนี้ แอนน์ ไรมส์ (Ann Raimes, 1985: 229) ได้กล่าวถึงความสามารถในการเขียนว่า "เป็นกระบวนการทางความคิด ผู้เขียนจะต้องมีจุดมุ่งหมายแน่นอนว่า มีจุดประสงค์การเขียนอย่างไร ผู้อ่านเป็นใคร เพื่อจะรวบรวมข้อมูลความรู้ในเรื่องที่จะเขียน และนำมาถ่ายทอดเป็นสัญลักษณ์ทางภาษาโดยจัดลำดับและเรียบเรียงจนเป็นงานเขียนที่เหมาะสม ดังที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการสื่อความหมายไว้ โดยผ่านกระบวนการเขียน" และ วาเลอรี อาร์นดท์ (Valerie Arndt, 1987: 257) กล่าวถึงความสามารถในการเขียนว่า "เป็นกระบวนการเชื่อมโยงความคิดและความรู้ทางภาษาของผู้เขียน โดยใช้ภาษาถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นงานเขียนที่มีคุณภาพแก่ผู้อ่าน"

ดังนั้นความสามารถในการเขียน คือ ความสามารถที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึกนึกคิดออกมาในงานเขียน ซึ่งเขียนได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตรงตามที่ต้องการ

นอกจากความสามารถในการเขียนภาษาไทยจะมีความเกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารแล้ว ในเรื่องของการอ่านก็เช่นกัน ในวันหนึ่ง ๆ คนเราใช้เวลาในการอ่าน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน การอ่านจะเป็นกุญแจไขไปสู่สรรพวิชาทั้งมวล ซึ่งนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยอาศัยการอ่านเป็นเครื่องมือ ตามที่ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2532: 124) ได้กล่าวถึงความสามารถในการอ่านว่า "ความสามารถในการอ่านเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในการอ่าน 2 อย่าง คือ ผู้อ่านกับสารที่ใช้อ่าน ผู้อ่านที่อ่านแล้วเข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์เรียกว่า มีความสามารถในการอ่านสูง แต่ถ้าอ่านแล้วไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่านเรียกว่า มีความสามารถในการอ่านน้อย" ซึ่งผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูง จะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนสูงไปด้วย ดังที่ ประเทิน มหาจันทร์ (2530: 5) ได้เสนอความคิดเห็นว่า "เด็กที่ประสบความสำเร็จในการเรียนสูง จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูง สำหรับเด็กที่ล้มเหลวในการเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ด้อยความสามารถ

ในการอ่าน แม้เด็กที่มีสติปัญญาสูงก็อาจประสบความล้มเหลวในการเรียนได้ ถ้าหากว่าไม่มีความสามารถในการอ่าน" และ จินตนา ไบกาซูยี (2533: 40) ได้กล่าวสนับสนุนว่า "ถ้าผู้ใดอ่านไม่ออก อ่านไม่เป็น อ่านไม่เก่ง และไม่มีนิสัยรักการอ่าน เขาผู้นั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียน ซึ่งจะส่งผลไปถึงการประกอบอาชีพในอนาคตอีกด้วย นักเรียนที่ฉลาดและเรียนเก่งมักเป็นคนเก่งเสมอ"

ดังนั้นความสามารถในการอ่านจึงขึ้นอยู่กับว่า ผู้อ่านอ่านแล้วเข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์ และผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูง มักจะประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงไปด้วย

ความสามารถในการอ่านจะต้องคำนึงถึงอัตราเร็วในการอ่าน ควบคู่ไปกับความเข้าใจ เรื่องที่อ่าน โดยเฉพาะสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การอ่านเร็วจะช่วยประหยัดเวลา และศึกษาหาความรู้ได้มากขึ้น ดังที่ พัทน์ น้อยแสงศรี (2531: 184) ได้เสนอความคิดเห็นว่า "นักเรียนที่สามารถอ่านสิ่งที่กำหนดให้อ่านโดยใช้เวลาน้อยกว่าคนอื่น ถือว่าเป็นข้อได้เปรียบเพราะสามารถอ่านได้มากกว่าและเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ดีกว่าด้วย" และ กนก จันทร์ขจร (2532: 7) ได้กล่าวสนับสนุนว่า "การอ่านเร็วขึ้นอาจช่วยเพิ่มสมาธิในการอ่านสูงขึ้น คนที่จะเรียนหนังสือได้ดี เรียนได้สูง ต้องอ่านหนังสือได้เร็ว อ่านได้มาก มีสมาธิในการอ่าน" การอ่านเร็วจึงเป็นความสามารถอย่างหนึ่งในการอ่าน ถ้าผู้อ่านอ่านได้เร็วและทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีก็จะศึกษาหาความรู้ได้มาก และทำให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงตามไปด้วย ซึ่งในการอ่านสิ่งสำคัญที่ถือว่าเป็นจุดประสงค์หลักของทั้งปวงคือ "ความเข้าใจ" ที่ผู้อ่านมีต่อเนื้อหาที่อ่าน และเรื่องดังกล่าวนี้ ไคแอน แลปป์ และ เจมส์ ฟลัด (Diane Lapp and James Flood, 1984: 273) และ เจอร์รี แอล จอห์น (Jerry L. Johns, 1986: 118) ได้แสดงความคิดเห็นไว้อย่างสอดคล้องกันว่า "ความเข้าใจในการอ่านเป็นหัวใจของการอ่าน ถ้าผู้อ่านอ่านแล้วไม่เกิดความเข้าใจใด ๆ เลย แสดงว่าการอ่านที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้น การอ่านในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นได้แค่เพียงการเห็นตัวหนังสือปรากฏอยู่บนกระดาษเท่านั้น" ซึ่งในการอ่านนั้นไม่ว่าเป็นการอ่านในลักษณะใด จุดมุ่งหมายหลักก็เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ดังความคิดเห็นของ บรูคส์ อี สมิธ และคณะ (Brooks E. Smith and others, 1976: 265) ได้กล่าวว่า "การเตรียมเด็กให้อ่านนั้น จะต้องเตรียมเขาให้มีความเข้าใจในการอ่าน เพราะการอ่านจะไม่มีจุดหมาย ถ้าปราศจากความเข้าใจในสิ่งที่ตนอ่าน"

จึงกล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่าน คือ เมื่ออ่านแล้วต้องเกิดความเข้าใจ ซึ่ง มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2537: 55) ได้กล่าวสรุปถึงการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทย หมายถึง ความเข้าใจในการอ่านบทอ่านมี 4 ระดับ คือ การอ่านตามตัวอักษรเป็นการทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระ การอ่านตีความเป็นการศึกษาหาความหมายที่ซ่อนเร้นในข้อความ การอ่านโดยใช้วิจารณญาณเป็นการพิจารณาตัดสินเพื่อประเมินค่าสิ่งที่ผู้เขียนเขียน และการอ่านเพื่อการนำไปใช้เป็นการนำความรู้ ประสบการณ์ และข้อคิดต่าง ๆ ไปใช้กับสถานการณ์อื่น

ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น ต้องอ่านและแปลความหมายของ ตัวอักษรออกมาเป็นความคิดที่สัมพันธ์กับความรู้ทางภาษา โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้ในการใช้ภาษา การเรียบเรียงถ้อยคำ แล้วนำประสบการณ์และความคิดของตนเองมารวมกัน เพื่อถอดความ ภาษาเขียนจากเรื่องที่ทำให้อ่านทำให้เกิดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งผู้อ่านจะเข้าใจ เรื่องที่อ่านได้ค่านั้น จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหาร จึงจะทำให้ผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้ดี ดังความคิดเห็นของ ลี เอ็ม แมคกี และ โคนัลด์ เจ ริชเกิลส์ (Lea M. McGee and Donald J. Richgels, 1985: 739) ที่ได้กล่าวสรุปถึงการศึกษา กลยุทธ์ในการอ่านว่า ผู้อ่านนำความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหาร (Text Structure) มาช่วยในการอ่าน จะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เวย์น เฮส สเลเทอร์ (Wayne H. Slater, 1985: 712) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารมีผลต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนเกรด 9

ดังนั้นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหาร สามารถนำความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารมาใช้ ในการอ่าน จะทำให้มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้ดี

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารและ ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ มีความสำคัญต่อความสามารถในการเขียนภาษาไทย ซึ่งผู้ที่มีความสามารถในการเขียน ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง สามารถเข้าใจ ความหมายในสิ่งที่ตนเขียนได้ และสามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจ ผู้ที่มี ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ย่อมสามารถนำความรู้ทางภาษาเพื่อทำความเข้าใจ เรื่องที่อ่านได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียน และสามารถนำความรู้ที่ได้จากความสามารถใน

การอ่านเพื่อความเข้าใจไปใช้ประโยชน์ในการเขียน จะเห็นได้ว่าความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจและความสามารถในการเขียนภาษาไทยนั้น เป็นกระบวนการทางความคิดที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ทางภาษา จึงอาจกล่าวได้ว่า ทักษะทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน ดังที่ วิลเลียม ดี เพจ (William D. Page, 1974: 175-176) ได้กล่าวว่า "กระบวนการต่าง ๆ ของความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการเขียนนั้น เป็นกระบวนการเดียวกัน ซึ่งมักจะเกิดควบคู่กันอยู่ตลอดเวลา" และผลการวิจัยของ คาร์เมน คอลลินส์ (Carmen Collins quoted in Sandra Stotsky, 1982: 330-340) พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้ฝึกการเขียนถ่ายทอดความคิดไปพร้อม ๆ กับการอ่าน มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ฝึกการเขียน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ลัดดา เจริญศิลป์พานิช (2537: 103) พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสามารถในการเขียนภาษาไทยมีความสำคัญในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในรายวิชาภาษาไทย ท 305 ท 306 ได้กำหนดจุดประสงค์การสอนการเขียนในระดับชั้นนี้ไว้ว่า นักเรียนระดับชั้นนี้ต้องมีความสามารถในการเขียนรายงาน เล่าเรื่อง เรียงความ ย่อความ จดหมายกิจธุระ โดยเขียนตัวสะกดได้ถูกต้อง เขียนได้ชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสมตรงตามจุดประสงค์ ในปัจจุบันนี้การสอนการเขียนภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งการเขียนนั้นเป็นทักษะที่ยุ่งยากและซับซ้อนต้องใช้ความรู้และความสามารถหลายอย่าง นักเรียนมักไม่ชอบการเขียน ดังผลการวิจัยของ พิศวาท ลัดดากุล (2524: 5) พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงร้อยละ 88 รู้สึกเบื่อหน่ายการเขียน เพราะการเขียนเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก นักเรียนไม่ชอบการเขียน และเขียนไม่เข้าใจ นอกจากนี้ สนิท ตั้งทวี (2528: 32-33) ได้กล่าวว่า "ในด้านการเขียนมีปัญหาในเรื่องอักขรวิธี การสะกดการันต์ การเขียนวันวรรคตอน และปัญหาด้านการใช้คำ" บุตรี บุญญาวานิชย์ (2530: 1) กล่าวว่า "การเขียนต้องอาศัยทักษะอื่น ๆ จึงทำให้การฝึกทักษะด้านนี้ได้ผลน้อย และทำให้ความสามารถด้านการเขียนของนักเรียนด้อยกว่าทักษะด้านอื่น ๆ" และผลการวิจัยของ

วัชรารักษ์ สมองคุณ (2534: 58) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร ยังมีข้อบกพร่องในด้านการเขียนเป็นส่วนใหญ่ คือ เกี่ยวกับการสะกดคำ การใช้ภาษาพูดแทนภาษาเขียน การใช้ถ้อยคำฟุ่มเฟือย ไม่ตรงกับความหมายที่ถูกต้อง การลำดับความคิดและเหตุผลในเรื่องไม่ดี จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นว่า ความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารและความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจน่าจะมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเขียนภาษาไทย แต่จากการเขียนในปัจจุบันนี้ พบว่า นักเรียนยังไม่เห็นความสำคัญและไม่ได้นำความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารที่ได้จากการอ่านมาใช้ในการเขียนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูสอนวิชาภาษาไทย จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารและความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ กับความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร" ซึ่งงานวิจัยนี้ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษามาก่อนและในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพราะนักเรียนชั้นนี้เป็นชั้นสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งได้เรียนเรื่องความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารและมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ มามากพอที่จะสามารถนำความรู้ที่นำมาใช้ในการเขียนภาษาไทย เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะนำไปใช้ในการศึกษาระดับสูงขึ้นไป และใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารกับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารกับความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจกับความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารและความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ กับความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการวิจัย

จากการวิจัยของ เวย์น เอช สเลเตอร์ (Wayne H. Slater, 1985: 712) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้ลักษณะโวหารที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งทดลองกับนักเรียนเกรด 9 จำนวน 224 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหาร (Text Structure) มีคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มทดลอง

จากการวิจัยของ แมรี โจเซฟิน สกิลลิงส์ (Mary Josephine Skillings, 1990: 193-194) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เรื่องลักษณะโวหาร กับความสามารถในการเขียน พฤติกรรมในการเขียน และการเลือกเรื่องที่อ่านของนักเรียน เกรด 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนเรื่องลักษณะโวหาร สามารถเขียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และเขียนขยายความได้ ตลอดจนพัฒนาด้านความคิด และมีความสามารถในการเขียนมากกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้เรียน

ผลการวิจัยของ ลัดดา เจริญศิลป์พานิช (2537: 103) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านการเขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 5 พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเขียนภาษาไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. ความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารกับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหารกับความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจกับความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหาร และความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ กับความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
  - 2.1 ตัวแปรอิสระ หรือตัวทำนาย คือ ความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหาร ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ
  - 2.2 ตัวแปรตาม หรือตัวแปรเกณฑ์ คือ ความสามารถในการเขียนภาษาไทย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหาร หมายถึง การใช้ลักษณะโวหารประเภทต่าง ๆ ในภาษาไทย ให้เหมาะกับเนื้อหาสาระและจุดมุ่งหมายของผู้เขียน ซึ่งวัดได้จากแบบสอบที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น โดยแบ่งลักษณะโวหารเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. บรรยายโวหาร เป็นการใช้อย่างเล่าเรื่อง เหตุการณ์ ความรู้ หรืออธิบาย เรื่องราวต่าง ๆ ตามลำดับเหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริง เช่น ประวัติ ตำนาน บทความ รายงาน จดหมาย เหตุ ฯลฯ
2. พรรณาโวหาร เป็นการใช้อย่างรำพันความรู้สึก ความงาม หรือความซาบซึ้ง ของสิ่งต่าง ๆ โดยเลือกใช้อย่างที่มีความไพเราะ เช่น บทชมธรรมชาติ ชมสถานที่ พรรณา เกี่ยวกับคุณของบุคคล
3. เทศนาโวหาร เป็นการใช้อย่างอบรม สั่งสอน ให้โอวาท เทศนาอย่างมีเหตุผล น่าเชื่อถือให้ผู้อื่นเห็นตาม
4. อุปมาโวหาร เป็นการใช้อย่างมาเปรียบเทียบเพื่อประกอบความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

มักมีคำว่า เหมือน คู่จ คล้าย ดัง บ่อม เปรียบดั่ง ฯลฯ และมักใช้ประกอบบรรยายโวหาร พรรณาโวหาร และเทศนาโวหาร

5. สาธกโวหาร เป็นการยกตัวอย่างหรือเรื่องราวประกอบเพื่อให้เข้าใจชัดเจนขึ้น และมักใช้ประกอบเทศนาโวหาร

ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระตามตัวอักษรที่ผู้เขียนเขียนออกมา หาความหมายที่ซ่อนเร้นในข้อความ พิจารณาตัดสินเพื่อประเมินค่าสิ่งที่ผู้เขียนเขียนโดยการนำความรู้ ประสบการณ์ และข้อคิดที่ได้จากเรื่องทีอ่านไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งวัดได้จากแบบสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความสามารถในการเขียนภาษาไทย หมายถึง การใช้ถ้อยคำในการเขียนเรียงความภาษาไทย โดยใช้ลักษณะโวหารในการเขียนได้เหมาะสมกับเนื้อหา และจุดมุ่งหมายในการเขียน ซึ่งวัดได้จากแบบสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หมายถึง นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทย คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ในการปรับปรุงความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียน
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนของครู ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และมีความสามารถในการเขียนภาษาไทย
3. เป็นแนวทางในการวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับลักษณะโวหาร ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการเขียนภาษาไทย